

ARCHITEKTURA WYZWAŃ NOWY EUROPEJSKI BAUHAUS – BUDOWANIE WSPÓLNOTY

III MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

WARSZAWA

29 czerwca 2025 – otwarcie Pawilonu w Łazienkach Królewskich w Warszawie
30 czerwca - 1 lipca 2025 – obrady konferencyjne

ORGANIZATORZY KONFERENCJI:

Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej
Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki

MIEJSCE KONFERENCJI:

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

TEZY KONFERENCJI:

“Architektura nie może zmusić ludzi do nawiązywania kontaktów – może jedynie zaplanować punkty styku, usunąć bariery i uczynić miejsca spotkań użytecznymi oraz atrakcyjnymi.”
Denise Scott Brown

Od czasów Arystotelesa podkreślano, że człowiek jest istotą społeczną. Tworzenie więzi i budowanie relacji wpływają na różnorodne aspekty ludzkiego doświadczenia. Niezaprzeczalnie wiąże się to z interakcjami człowieka z otoczeniem, które przejawiają się w różnych formach działań architektonicznych. Fundamentem współpracy w obszarze kształtowania architektury są relacje międzyludzkie, które, jak zauważa Scott, rodzą się w określonej „przestrzeni i miejscu”, stanowiąc istotę życia społecznego. Miejsce, w zależności od kontekstu kulturowego, może pomagać wspierać lub osłabiać te relacje.

Zapoczątkowana w 2020 przez Unię Europejską inicjatywa Nowego Europejskiego Bauhausu promuje ideę budowania wspólnoty poprzez tworzenie przestrzeni o wysokiej jakości estetycznej i o zrównoważonych procesach rozwojowych oraz sprzyja włączeniu społecznemu różnorodnych grup użytkowników. Wspiera zatem wartości istotne dla budowania wspólnoty, takie jak: równość, ekologia, dobrostan, solidarność, współpraca, różnorodność, sprawiedliwość społeczna, a także odpowiedzialność za funkcjonowanie ludzkości - jej obecnych i przyszłych pokoleń.

Zapraszamy do rozważań dotyczących Budowania Wspólnoty skupionych w czterech blokach tematycznych:

1. WSPÓLNOTA KULTURY – RÓŻNORODNOŚĆ KULTUR
2. MIASTO I JEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA
3. ARCHITEKTURA WSPÓLNOTY
4. ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE

1. WSPÓLNOTA KULTURY – RÓŻNORODNOŚĆ KULTUR

W kontekście wspólnoty kultury i różnorodności kultur, wzorzec kulturowy odgrywa kluczową rolę jako element, który jednocześnie łączy i różnicuje społeczności. Wspólnota kultury oznacza zbiorową przestrzeń, w której ludzie współdzielą pewne wzorce kulturowe – normy, wartości i tradycje. Są fundamentem, stanowiącym podstawę społecznej tożsamości wspólnoty. Różnorodność kultur powinna charakteryzować się harmonijnym współistnieniem wielu wzorców kulturowych w obrębie całego społeczeństwa. Każda grupa wnosi ze sobą unikalne wartości, tradycje i normy, które mogą się różnić, ale jednocześnie wzbogacają pozostałe. Przepojone szacunkiem współżycie różnorodnych społeczności sprzyja wymianie wzorców, co pozwala na czerpanie inspiracji oraz uczenie się od siebie nawzajem. W zróżnicowanym społeczeństwie grupowe wzorce kulturowe mogą się przenikać i ewoluować, co prowadzi do powstania nowej jakości, która wzbogaca wspólnotę. W ten sposób tworzą się przestrzenie wielokulturowe, w których różne wzorce współistnieją i wzajemnie się uzupełniają. Ukształtowana w oparciu o nie architektura i jej otoczenie może stanowić miejsce porozumienia i reprezentacji oraz promocji odrębnych wartości kulturowych.

2. MIASTO I JEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Miasto, a przede wszystkim jego przestrzeń publiczna jest miejscem budowania wspólnot tak w dawnych, jak i obecnych, nowoczesnych społeczeństwach. Tworzy środowisko codziennej interakcji, wspólnych doświadczeń, budowania więzi i wzmacniania poczucia przynależności i bezpieczeństwa. Bezpieczna, ogólnodostępna przestrzeń miejska stanowi fundamentalny element w kreowaniu silnych, zdrowych i zrównoważonych wspólnot miejskich, umożliwiając swobodną wymianę myśli, wartości i tradycji. Przyjazne otoczenie i dostępność zagwarantowana wszystkim użytkownikom zachęcają do organizacji wydarzeń kulturalnych i społecznych, które integrują lokalną społeczność. Ukształtowanie miejsca tych wydarzeń, a przede wszystkim szeroko pojęta wysoka jakość przestrzeni publicznej wpływa na wiele aspektów, takich jak poczucie tożsamości i przynależności, kultywowanie pamięci o historii i tradycji, a w efekcie wspólne tworzenie nowych, lokalnych wzorców kulturowych. Planowanie miast z uwzględnieniem dostępnych przestrzeni publicznych oraz poszanowaniem odrębności kulturowej, przy jednoczesnym włączaniu osób wykluczonych z życia społecznego, sprzyja naturalnym spotkaniom mieszkańców, nawiązywaniu oraz pogłębianiu więzi społecznych. W takim otoczeniu łatwiej budować wspólnoty oparte na różnorodnych wzorcach, które czerpią z doświadczeń różnych kultur.

3. ARCHITEKTURA WSPÓLNOTY

stotą „Architektury Wspólnoty” jest jej dostępność, która umożliwia zaistnienie i intensyfikację kontaktów społecznych oraz budowanie więzi między mieszkańcami, a tym samym wpływa na podniesienie jakości życia. Projektowanie obiektów użyteczności publicznej koncentruje się na tworzeniu miejsc sprzyjających integracji i zaangażowaniu lokalnej społeczności. Takie budynki są formowane z myślą o zróżnicowanych potrzebach, oferując przestrzenie dostosowane zarówno do społecznej, jak i indywidualnej aktywności. Przestrzenie wspólne mają na celu wspieranie integracji ich użytkowników. Stają się miejscami spotkań dla mieszkańców, zachęcając ich do wspólnego działania, zabawy, dyskusji, nauki oraz budowania relacji, co przekłada się na poczucie wspólnoty i tożsamości. „Architektura Wspólnoty” odpowiada na współczesne wyzwania społeczne i demograficzne (starzenie się społeczeństwa, rosnące koszty życia w miastach, zróżnicowane i zmieniające się potrzeby użytkowników) w projektowaniu budynków.

Tak powstające obiekty architektoniczne i przestrzenie miejskie pozwalają mieszkańcom na pełne z nich korzystanie, wzmacniają poczucie przynależności i umożliwiają realne włączenie w życie społeczności. Natomiast zastosowanie rozwiązań ekologicznych i wspólnotowych, zapewniających kontakt z przyrodą i innymi użytkownikami, pozwala mieszkańcom współtworzyć i czuć się współodpowiedzialnym za przestrzeń wspólną.

4. ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE

Przestrzeń jest dobrem należącym do wszystkich, ale o ograniczonym dostępie i nieodnawialnym. Jej odpowiednie zagospodarowanie wymaga nadzoru i partycypacji społecznej. Aktywne współuczestniczenie członków wspólnoty terytorialnej w procesie tworzenia przestrzeni poprzez warsztaty, konsultacje społeczne i spotkania projektowe jest często niedoceniane. Jednakże takie działania nie tylko dostosowują sposób użytkowania przestrzeni do rzeczywistych potrzeb, ale także wzmacniają poczucie przynależności i współodpowiedzialności. Architektura oparta na zaangażowaniu społecznym przyczynia się do kształtowania lokalnej tożsamości oraz budowania wzajemnego zaufania między członkami wspólnoty. Wspólne podejmowanie decyzji dotyczących takich kwestii jak: funkcja i forma przestrzeni, stosowanie rozwiązań ekologicznych, zagospodarowanie terenów zieleni czy projektowanie miejsc spotkań etc. nie tylko rozwija więzi między różnymi grupami społecznymi. Przede wszystkim pozwala na uwzględnienie w procesie kształtowania przestrzeni stanowiska różnych, czasem pomijanych, grup społecznych, a przez to ogranicza liczbę popełnianych błędów. Dlatego też ważnym aspektem jest wsłuchanie się w głos kolejnych generacji, m.in. poprzez stałe angażowanie dzieci i młodzieży w edukację architektoniczną oraz kształtowanie w młodych pokoleniach wrażliwości przestrzennej i estetycznej, a także promowanie wartości kulturowych. Włączenie społeczne powinno stwarzać równe szanse rozwoju, niezależnie od płci, wieku, stanu majątkowego czy pochodzenia. Kluczowe jest zapewnienie dostępu do dóbr kultury, edukacji oraz tworzenie równych szans dla kobiet w sektorze budowlanym, co pomoże przełamać powszechne stereotypy.